

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НА ТЕМУ:

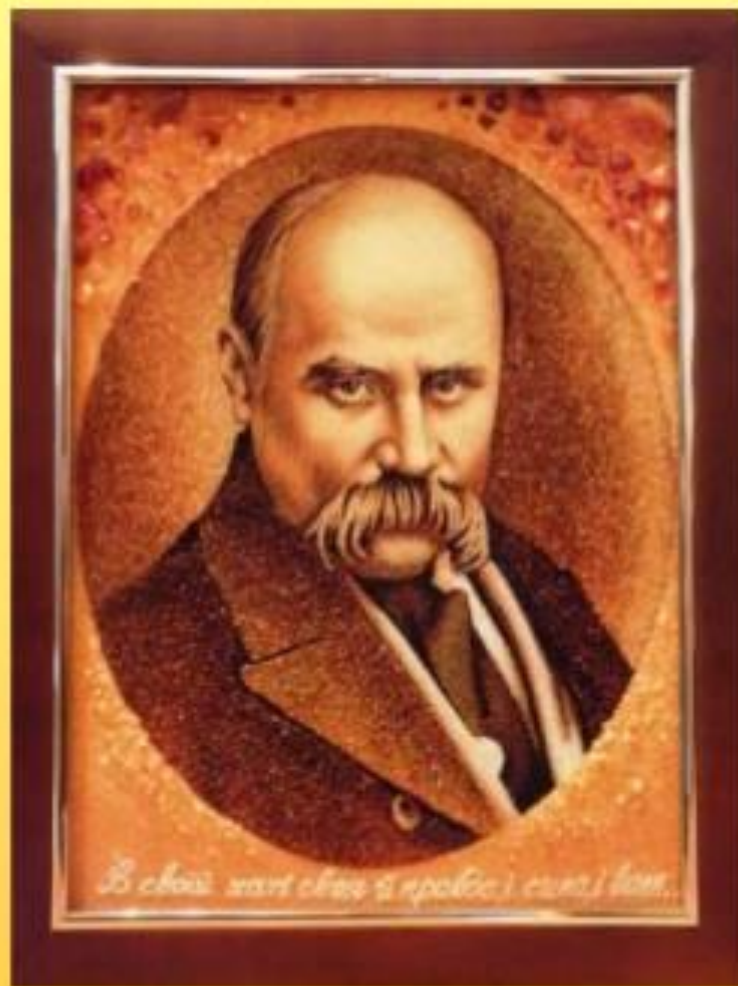
180-річчя видання «Кобзаря» Тараса
Григоровича Шевченка

Автор - бібліотекар університету Короля Данила
Чікальова Світлана Олексіївна

В чому сучасність творчості Тараса Шевченка?!

«Шевченко наш сучасник», – звикли казати ми, але небагато хто розуміє, що власне значить цей вираз.

Сьогодні деякі люди ставляться до літератури скептично. Мовляв, застаріли ці пристрасті, а час, про який йдеться в літературних творах, давно минув». Це помилка, думати так, і дуже серйозна помилка! В українській літературі існує багато чудових авторів, творами яких зачитується чимало людей. І, мабуть, одним із перших тут треба назвати нашого Кобзаря.

Т. Шевченко

(1814 – 1861)

✘ *В українців можна відібрати все, але допоки вони пам'ятають Святе Письмо і «Кобзар», – українська нація незнищенна, бо незнищений наш націоналізм, в основі якого – ці дві святі книги.*

✘ *Василь Іванишин*

✘

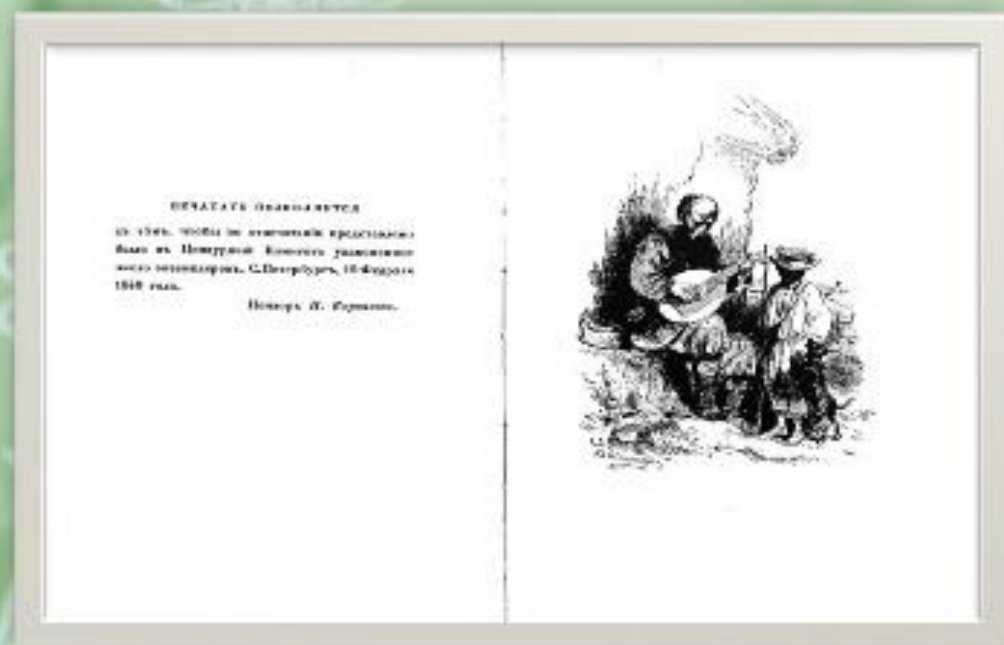
✘

Шевченко – це код нації, в його «Кобзарі» закодовані генетичні основи нашої духовності, невичерпаний її потенціал. Крізь людський біль, крізь індивідуальне в ній раз по раз проступає вселюдське: біблейська далечинь історії тут мудро гомонить із сьогоденням, досвід минувшини вступає в перегук із сучасним життям, з мужнім, невігубним устремлінням у майбутнє. Слово вічне, слово невмируще своєю правдою, художньою красою – це і є «Кобзар»

Якби хтось задумав створити рейтинг найвідоміших книг України, у ньому, без сумніву, перед вів би «Кобзар» Тараса Шевченка. Ця поезія йде до серця, її співають, втілюють в живописі і скульптурі, відтворюють на екрані і на сцені та, насамперед, його читають. Тільки в Україні «Кобзар» виходив 110 разів тиражем 5 млн. екземплярів. Уже самою назвою книги автор засвідчив, що він виступає співцем народних мас.

Із часу виходу збірки й самого Шевченка почали називати Кобзарем.

З різним складом творів Т. Г. Шевченка оформленням він видавався неодноразово величезними накладками. Проте найціннішим і найрідкіснішим є, безумовно, скромне перше видання 1840 року.

- ✘ «Кобзар» — назва збірки поетичних творів Тараса Григоровича Шевченка. У наш час під назвою «Кобзар» розуміють усі віршовані твори Шевченка, однак перші «Кобзарі» містили тільки деякі його поезії. Всього за життя Шевченко створив 228 поетичних творів: віршів, поем та балад, однак слід зазначити, що деякі з віршів Шевченка мають декілька дуже відмінних один від одного варіантів і тому кожен з цих варіантів вважається окремим твором.
- ✘ Всі з 235-ти поетичних творів Шевченка написані українською мовою, окрім двох: вірша Тризна (Безталанний) та поеми Слепа, написаних російською. «Ся маленька книжечка відразу відкрила немов новий світ поезії, вибухла мов джерело чистої, холодної води, заяснила невідомою досі в українському письменстві ясністю, простотою і поетичною грацією вислову», – писав Іван Франко.

✘

«Кобзар» 1840р.

Книжка вийшла в світ майже в день других роковин викупу з кріпацтва. Це була чи не найсвітліша, найрадісніша доба життя Шевченка. «Кобзар» 1840-го року вийшов друком зовсім невеликим накладом. Заборона й вилучення «Кобзаря» із бібліотек, приватних збірок після арешту Т.Г. Шевченка 1847 р. зробили цю реліквію української літератури раритетом ще за життя поета. Книга ця була такою рідкісною, що й сам Шевченко, повернувшись із заслання, не мав свого примірника. Дістати його було практично неможливо, адже «Кобзар» перебував під арештом: його вилучали й знищували повсюди. У світі збереглося лише кілька екземплярів "Кобзаря" Т.Г.Шевченка 1840 р.

Дума моя, дума моя,
-Заче жила в'яне!
На що стала на цигарі
Суманна думка?...
Чаче вже вечеря не робила
Вчора, аж вчора?
Чаче вже діло не зробила,
Вчора діло дала?...

У 1840 р. вийшов дозвіл друкувати "Кобзар" - першу віршовану збірку 26-річного Шевченка. "Кобзар", яким його знає увесь світ, склався не відразу. Перше видання було здійснено в Петербурзі при сприянні Є. Гребінки. У цей "Кобзар" увійшло тільки 8 перших його здобутків: "Перебендя", "Катерина", "Іван Підкова", "Тополя", "Думка", "До Основ'яненка", "Тарасова ніч" і вірш "Думи мої, думи мої".

**Якою ж поезією
відкривався "Кобзар" 1840 року?**

Поезією "Думи мої, думи мої..."

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на
папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер
не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо
не приспало,
Як свою дитину?..

офорт "Кобзар з поводитирем", 1840 р.

В.І. Штернберг (1818-1845),
український живописець

З усіх прижиттєвих видань перший «Кобзар» 1840 року мав найбільш привабливий вид: гарний папір, зручний формат, чіткий шрифт. Примітна особливість цього "Кобзаря" - **офорт** на початку книги по малюнку В.Штернберга: народний співак - кобзар із хлопчиком-поводирем. Це не ілюстрація до окремого твору, а узагальнений образ кобзаря, що і дав назву збірнику.

Шевченко надзвичайно цікавився й захоплювався технікою офорта.

Це вид графіки де на цинкову (або мідну) пластину наносять кислототривкий лак, голкою роблять малюнок, а заглиблення елементів зображення посилюють шляхом травлення металу кислотами, витравлені місця наповнюють фарбою і на спеціальному станку друкують відбиток на зволоженому папері. За кілька майстерно виконаних Шевченком малюнків його двічі нагороджено срібними медалями, а від Ради Академії Мистецтв одержав третю медаль за картину "Циганка-ворожка".

Постійний контакт з агресивними речовинами небезпечний для майстрів.

**Тарас Григорович
Шевченко
ЗАПОВІТ**

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани і гори —
Все покину, і долину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Перша невеличка збірка поетичних творів Тараса Шевченка «Кобзар», яка вийшла друком 1840 року в Петербурзі з вісьмома поезіями, стала видатною подією в культурно-літературному житті українського народу.

Третя прижиттєва збірка поета вийшла 1860 року. Кошти інвестував український цукрозаводчик П. Семеренко (1 100 карбованців), погодився взяти борг примірниками книги. Тираж становив 6 050 примірників. В книгу входило 17 творів. Сам П. Шевченко хотів замінити назву на «Поетичні твори П. Шевченко», але видавці не погодилися з ринкових міркувань.

✘ Четверте видання

- ✘ Четверте видання «Кобзаря» з'явилося в 1861 році в журналі «Основа». Збірка Шевченкових віршів, друкowana під заголовком «Кобзар», опублікована на сторінках щомісячного журналу «Основа» за редакцією Василя Білозерського. Текст надрукований кулішіркою і має наголоси на словах із кількома складами (за винятком букви «і», на якій не завжди друкарня могла позначити наголоси з технічних причин). Книга I з'явилася за життя Шевченка, а у книзі II був опублікований некролог поета.

Празьке видання «Кобзаря» 1876 р. було двотомним. В 1-й том (саме він зберігся у бібліотеці) вміщено дозволені для розповсюдження у Росії твори, автобіографія поета та спеціально підготовлені для даного видання спогади І.С. Тургенєва та Я.П. Полонського. 2-й том складався з творів, понівечених цензурою або цілковито заборонених до друку в Росії.

Шевченко, Т. Г. Кобзарь : з додатком споминок про Шевченка писателів Тургенева и Полонского / Т. Г. Шевченко. – Прага : Друк. Др. Ед. Грегера, 1876. – 414 с.

Сьоме видання «Кобзаря» (1884) упорядкував В.Л. Беренштам, не українець за походженням, але діяльний учасник українського руху, один з організаторів в Україні недільних шкіл, а в столиці імперії – «Товариства імені Т.Г. Шевченка для допомоги нужденним уродженцям Південної Росії, що вчаться у вищих навчальних закладах Санкт-Петербурга». Згідно з цензурними вимогами, текст «Кобзаря» було надруковано українською мовою, але ярижкою.

Шевченко, Т. Г. Кобзарь /
Т. Г. Шевченко. – СПб. : Тип.
В.С. Балашева, 1884. – 236 с.

В перших посмертних виданнях траплялися твори не Шевченка, інші від сучасних варіанти, по кілька варіантів тих самих творів, але зрештою «Кобзар» набув поступово сучасного складу. Значних зусиль доклали для цього друзі, знайомі, однодумці, послідовники Тараса: Д. Кожанчиков, О. Барвінський, Г. Рожанський, М. Драгоманов, В. Доманицький, І. Франко, В. Яковенко, Товариство імені П. Шевченка.

1908 р. у Львові, за ініціативи Наукового товариства імені Шевченка, було оприлюднено двотомний «Кобзар» за редакцією І. Я. Франка. Обидва томи цього видання невдовзі після виходу було розглянуто київським окремим цензором. Перший том, що містив твори 1838-1847 рр., було дозволено зі значними купюрами. Другий том заборонено цілком.

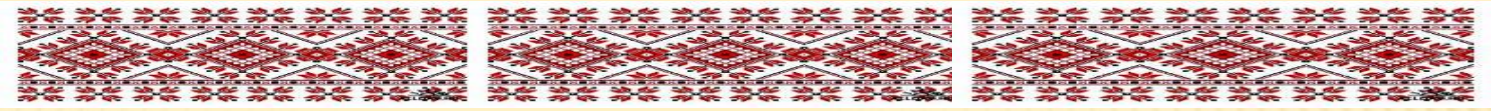

Шевченко, Т. Г. Кобзарь. Т. 1 : (1838 -1847) / Т. Г. Шевченко ; ред. І. Я. Франко. – Л. : Наук. тов-во ім. Шевченка, 1908. – 439 с.

Шевченковий «Кобзар», виданий 1931 р. харківським видавництвом «Література і мистецтво», був проілюстрований Василем Седляром, першим радянським ілюстратором творів поета. Седляр і Шевченко мають чимало спільного: обидва художники, бунтівники, новатори. Ця книжка викликала подвійну реакцію: захоплені оцінки провідних критиків та ворожі рецензії «придворних» цензорів. Тираж «Кобзаря» було знищено і тільки лічені екземпляри збереглися в спецхранах і деяких приватних колекціях.

1933 року Кобзар із деякими змінами був перевиданий видавництвом «Література і мистецтво» в Харкові. Мистець створив чіткі образи різних постатей із віршів Шевченка. Героїв «Кобзаря» — матерів, сиріт, покриток, невірників і вдовиць — Седляр наділив виразами людського болю, розпачу, протесту й теплоти материнської любові до своїх діточок.

1934 до шевченківської теми вдався відомий художник і видатний графік празької школи Василь Касіян. Ілюстроване видання «Кобзаря» до 120-річчя народження Тараса Шевченка він графічно оформив багатьма реалістично виконаними роботами. Увесь цикл малюнків у книзі наповнений сюжетами злиденного життя кріпаків, їхньої боротьби проти гнобителів, гіркою долею жінок і безрадісного дитинства Тараса в закріпаченому селі. На суперобкладинці зображено поета, що сидить на стовбурі дерева, у накинутій на плечі солдатській шинелі з книжкою в правій руці. Під ілюстрацією бачимо назву книги, а над головою поета висить хмаринка.

1934 року в Ленінграді відбулось видання «Кобзаря» з любов'ю та повагою оформлене художником В. Конашевичем.

1939 року Урядовий Ювілейний Комітет зі вшанування пам'яті Тараса Шевченка ухвалив видати з нагоди 125-річчя окремими виданнями повну збірку всіх поезій і п'ятитомний збірник творів, що вміщував усі поезії, прозу, драми та «Щоденник» поета. Форзац до нього виготовив В. Кричевський. Над його художнім оформленням енергійно попрацював Іван Іжакевич, один з основоположників української книжкової графіки. Серія його малюнків наповнена боротьбою покріпаченого народу проти поміщиків. 31 ілюстрацію до творів Шевченка вміщено на сторінках, яких разом налічується майже 750. Самі малюнки надруковано засобом мецо-тинто на поліграфічній фабриці в Києві, а видання з'явилося в друкарні «Держлітвидав України» у Харкові. 1939 року в Державному літературному видавництві вийшов «Кобзар» (повна збірка поезій)¹

1940 року Українським видавництвом в Кракові було здійснене унікальне видання «Кобзаря» українською мовою латинською абеткою.

1962 року Кобзар", виданий у видавництві Академії наук УРСР, — це фототипічне відтворення унікального примірника «Кобзаря» 1840 року (папір газетний).

Станом на 1985 рік в Україні збірка виходила 124 рази загальним накладом понад 8 мільйонів примірників.

2006 року видавництво «Корбуш» створило три «Кобзарі». Перший — колекційне видання: шкіряна оправа із золотим тисненням. Друге — доступніше, але теж вишукане. А третє — перекладене англійською. Усі три видання мають всі твори Тараса Григоровича та малюнки, слайди яких надав Національний музей Т. Шевченка.

2009 року київські видавництва «Дух і Літера» та «Оранта» видали «Кобзаря» Т. Шевченка зі всіма (в тому числі, з 18 кольоровими) ілюстраціями Василя Седляра (1899—1937).

- ✘ **Шевченко** у природний для себе як поета спосіб і в найдоступнішій для цілого народу художній формі сформулював, розвинув та обґрунтував національну ідею українського народу: законність і необхідність, можливість і реальність національної державності і незалежності. Він пробудив народ, дав йому вчення боротьби за свободу і вдихнув у нього віру в перемогу. Шевченко не запозичував і не видумував свого вчення. Його геній скристалізував те, що було сутнісним в історії, сучасності і мріях народу. Як висловився Дж. Грабович, «...він співець і пророк, що передавав голос свого народу, він духовний батько відродження української нації».

A photograph of a man with a beard, wearing a white shirt and red trousers, sitting on a rocky bank by a river. He is playing a baglamas, a traditional stringed instrument. The background shows a river, some trees, and a cloudy sky. The text is overlaid on the right side of the image.

У «Кобзарі» поет висловив
насамперед самого себе,
свою особистість, від
першого й до останнього
рядка книга виповнена
індивідуальним поетовим
почуттям. Тут його
темперамент, його шира й
беззахисна у своїй
відкритості душа. Тут
думки — ним
вистраждані, кривди —
ним пережиті, тут картини
саме його, Тарасового,
дитинства. І мова його, і
тільки йому властивий
тембр голосу.

*Значення літературної спадщини
Т. Шевченка – це передусім значення
його «Кобзаря».*

*«Кобзар» називають енциклопедією
народного життя, а його автора –
народним поетом.*

*Життя і творчість великого Кобзаря є
для нас своєрідним моральним кодексом,
твори Шевченка роблять людей
кращими, доброзичливішими.*

Музей «Кобзаря»

Єдиний у світі музей однієї книги - "Кобзаря" Т.Г.Шевченка відкритий у Черкасах у травні 1989 р. у меморіальному будинку, у якому з 18 по 22 липня 1859 р. жив у родині Цибульських Т.Г.Шевченко, про що свідчить меморіальна дошка на будинку музею.

У музеї показана історія видання добутоків Т.Г.Шевченка, джерела його творчості, самі цікаві видання, а також "Кобзарі" у перекладах на мови народів світу.

«Вишитий Кобзар» 1840 року

Виготовляли цей шедевр знані майстри з Рівного - письменниця Олена Медведєва та майстриня-художниця Ганна Тимошок. Саме вони створили унікальну книгу — вишили усі твори Шевченка з першого Кобзаря 1840 року. Художниці не лише зберегли правопис та шрифт видання, але й доповнили його ілюстраціями — картинами з ранньої творчості Т. Шевченка. "Кобзар" вишитий складається з 48 сторінок і 6 ілюстрацій.

А поки творили - досліджували мову поета. Літера "ф" вживалася лише один раз Шевченком у слові "фуга". Найбільш вживані голосні літери - це "і", "и", "о". Приголосні - літера "в", "п".

Раритетний шевченківський «Кобзар»

Другий «Кобзар» Тараса Шевченка – видання, яке не з'явилося в світ через арешт поета у справі Кирило-Мефодіївського братства, що стався на переправі через Дніпро 5 квітня 1847 року. Дане видання є спробою відтворення задуму Тараса Шевченка на основі творів, написаних у 1843-1847 роках, що переховувалися в архівах департаменту поліції в Санкт-Петербурзі до 1907 року. Факсимільна репродукція обох зошитів із автографами, поезіями 1846-1847 років та передмовою Шевченка до підготовленого ним видання є першою публікацією шевченківських раритетів, зібраних в архівному фонді Інституту літератури ім. Шевченка НАН України.

(Факсiмiле (з лат.— «зроби подiбне») — друк твору, що графiчно точно вiдтворює ранiше випущене оригiнальне видання або рукопис, пiдпис, малюнок, креслення, гравюри, включаючи усi особливостi паперу й обкладинки).

В цьому виданні коштовна оправа ручної роботи з використанням натуральної шкіри і дорогими сортами дизайнерського паперу та оздобленій шкіряними, різними техніками тиснення, золотими обрізами, капталами ручного плетива. Розділи книги відокремлюються аркушами, оздобленими золотим орнаментом.

✘ Мікромініатюрний "Кобзар"

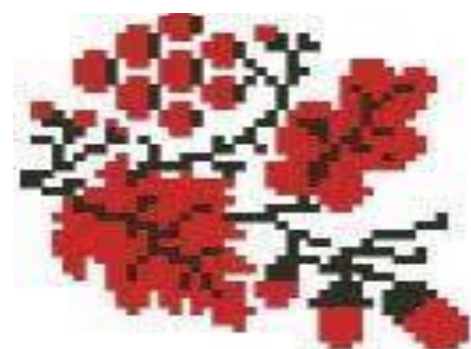
- ✘ Український майстер Микола Сядристий створив найменшу у світі книжку "Кобзар", розміром трохи більше половини квадратного міліметра. Це майже у 19 разів менше від найменшої японської книги. Сторінки настільки тонкі, що перегортати їх можна лише кінчиком загостреного волоска.
- ✘ Зшито книгу павутинкою, а обкладинка зроблена з пелюстки безсмертника.

**У кожного – свій Шевченко, бо
всяк вибирає в його спадщині те,
що йому найближче. А спадщина
його невичерпна, як власне сама
українська пісня, українська мова
і сам український народ.**

Крилаті вислови Тараса Григоровича Шевченка

“ Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!...”

**Не дуріте самі себе,
Учітесь, читайте,
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь.**

М. Шевченко

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

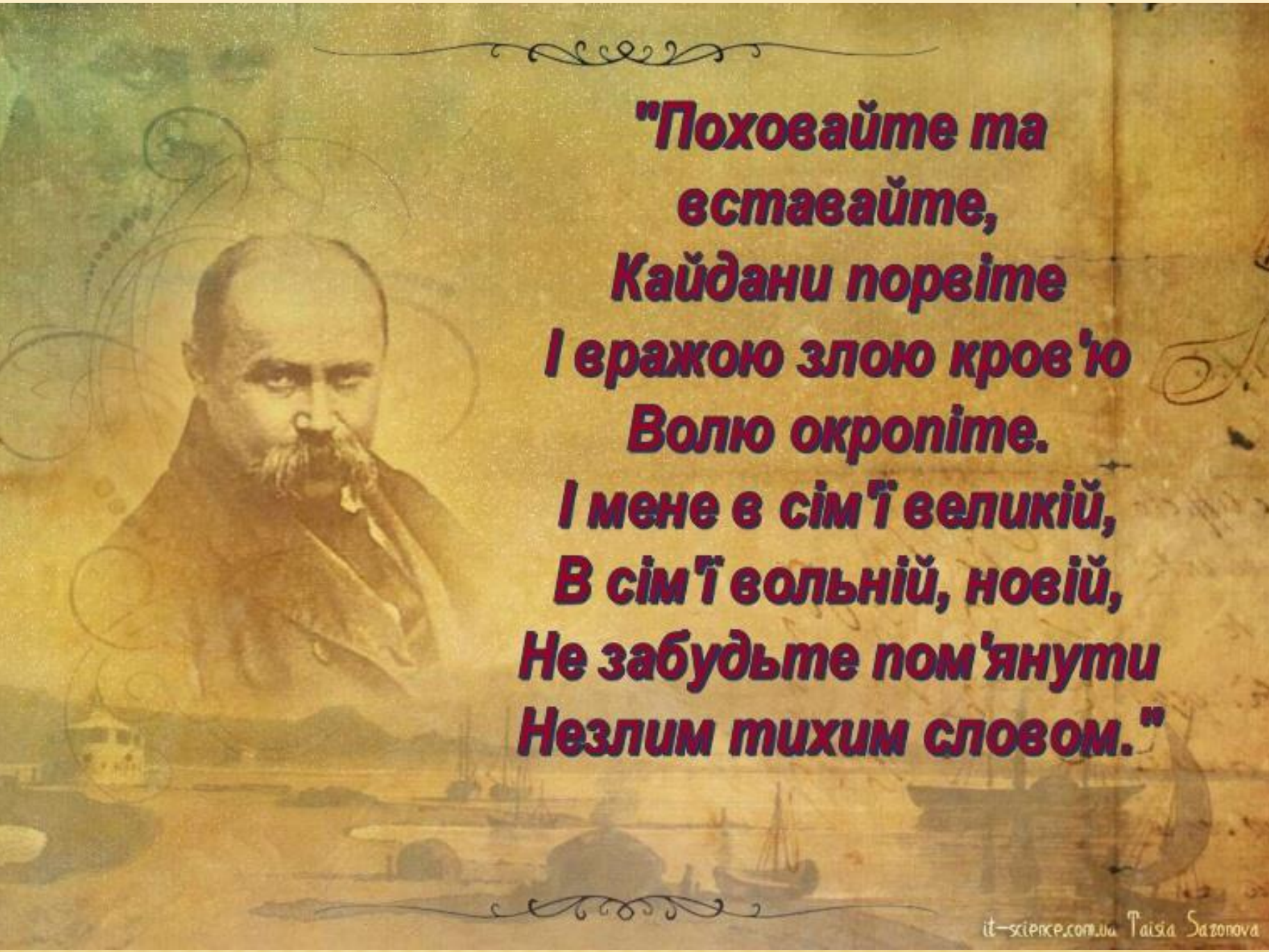
Тарас Шевченко, 1847

***«У нашім раї на землі
Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком
малим...»***

Т.Шевченко

**"Поховайте та
вставайте,
Кайдани порвіть
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом."**

**Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
її, окраденну, збудять...
Ох, не однаково мені.**

*Учітесь, читайте,
І чужому навчайтєсь,
Й свого не цурайтєсь...*

М.Г. Шевченко

*Нема на світі
України,
Немає другого
Дніпра...*

Дякую за увагу!

